

PĚT KROKŮ K DOBRÉ IMPLEMENTACI INKLUZE V ČR

Inkluze je proces, na kterém již léta usilovně pracuje řada aktérů napříč státní správou, akademickou sférou, poradenskými pracovišti, školami a nevládním sektorem. A rolí ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) je cíleně identifikovat a systémově reagovat na překážky, které brání její dobré implementaci v praxi. A k tomu je třeba transparentní komunikace s jednotlivými aktéry ve vzdělávání, odborná spolupráce, kvalitní data, kvalitní metodické vedení a funkční individualizovaná podpora. Nepodložené a překotné omezování podpory dětem se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a školám, které je vzdělávají, motivované zejména úsporami finančních prostředků, rozhodně není funkčním řešením.

1. Otevřená komunikace a obnovení nezávislé expertní skupiny

Je nezbytné, aby MŠMT pokračovalo ve spolupráci s odborníky a zástupci jednotlivých skupin aktérů v oblasti inkluzivního vzdělávání, kterou zahájilo v souvislosti s plněním mezinárodních závazků ČR v této oblasti. Expertní skupina by měla fungovat jako transparentní orgán a nezávislá konzultační podpora MŠMT v koncepčním směřování, plánování zásadních systémových změn i legislativních úprav v oblasti inkluze.

MŠMT navrhuje změny s rizikovými dopady do praxe bez potřebné spolupráce s aktéry i experty ve vzdělávání. Spolupracuje jen s úzce vybranými zájmovými skupinami. Změny prosazuje narychlo a bez odborné diskuze. Nevyhodnocuje dopředu rizika a dopady navrhovaných opatření. A zcela nezodpovědně tak opakovaně uvádí rodiče dětí i pedagogy do vážné nejistoty.

2. Identifikace příležitostí na základě nezávislých výzkumů

MŠMT musí zajistit, aby zásadní změny byly vždy podloženy kvalitními daty. Potřebná data by měli systematicky získávat a analyzovat nezávislí odborníci z expertních pracovišť při univerzitách (např. Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání PedF UK, Institut Inkluzivního vzdělávání PdF MU, Ústav speciálně pedagogických studií PdF UPOL nebo CERGE-EI UK).

Současné návrhy změn vztahující se k implementaci inkluzivního vzdělávání probíhají nahodile a překotně, nejsou podloženy komplexními daty.

3. Právní nárok dětí na individualizovanou podporu

Je třeba systémově převést asistenty pedagoga a další podpůrné odborné pracovníky (speciální pedagog, školní psycholog) do personálního standardu školy. Je však zásadní současně ponechat v platnosti stávající úpravu, kdy má každé dítě se SVP právní nárok na individualizované podpůrné opatření (např. podpora asistentem pedagoga, pedagogickou intervenci, zajištění speciálních pomůcek či učebnic...).

Počet asistentů pedagoga jako stálých zaměstnanců školy by totiž v budoucnu nemusel postačovat na pokrytí skutečných potřeb všech dětí se SVP v dané škole. Bez zákonného nároku dětí na individualizovanou podporu by školy neměly jistotu garantovaných finančních prostředků pro zajištění podpor pro kvalitní vzdělávání všech svých žáků. A opakovala by se tak situace, ve které se ocitaly tisíce škol, dětí a rodičů před účinností tzv. inkluzivní reformy v roce 2016, kdy o navýšení podpory rozhodovaly kraje a podpora tak byla často zcela nedostatečná.

4. Kvalitní metodické vedení školských poradenských zařízení (ŠPZ)

Je nutné ze strany MŠMT neprodleně nastavit kvalitní metodické vedení školských poradenských zařízení, vytvořit jednotnou metodiku ke stanovování podpůrných opatření, posílit kapacity poradenských zařízení, vybavit pracoviště moderními diagnostickými nástroji a odbřemenit je v oblasti administrativní zátěže.

Poradenská praxe je roztržštěná a v různých krajích odlišná na vstupu i výstupu. Poradenská zařízení nemají potřebné metodické vedení ze strany MŠMT ani metodické materiály, o které by se mohly opřít při doporučování podpůrných opatření. MŠMT se zástupci profesních organizací poradenských pracovníků systematicky nekomunikuje o jejich potřebách. Navržený záměr tak absolutně nevychází ze znalosti reálných podmínek, ve kterých poradenská zařízení pracují, nereaguje na jejich skutečné potřeby a nepřináší pro praxi potřebná řešení.

5. Posilování spolupráce škol se zdravotními a sociálními službami

Je třeba z pozice ministra školství nastavit funkční spolupráci s klíčovými vládními partnery jako jsou zejména Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví. Školy jsou v podpoře a vzdělávání dětí se SVP často osamocené. Ve školním prostředí se často zrcadlí nepříznivé podmínky života dítěte i jeho rodiny. Multidisciplinární spolupráce školského, sociálního a zdravotního segmentu je pro úspěch ve vzdělávání i celkové zdraví řady dětí se SVP naprosto zásadní.

Z dostupných dat vyplývá, že 80 % učitelů je na hranici vyhoření. Klíčovým faktorem je častá absence kvalitní profesní podpory a chybějící spolupráce s dalšími službami ze sociálního a zdravotního sektoru, které by školy a pedagogy podpořily při práci s dětmi se SVP.